Nr 12

Inrikesutskottets betänkande i anledning av motion angående löneavdrag för tjänsteman som är tjänstledig för riksdagsmannauppdrag.

Motionen

I motionen 1973:952 av herr Pettersson i Örebro m. fl. (c) hemställs att riksdagen uttalar att statstjänsteman vid tjänstledighet för offentligt uppdrag som ledamot av riksdagen bör vidkännas C-avdrag.

Motionärerna vänder sig mot att riksdagsman som tillika är statstjänsteman skall få behålla viss del av sin lön från staten under riksdagssessionerna. De anser det orimligt "att de främsta opinionsbildarna skall ha oskäliga privilegier på det sätt som vissa riksdagsmän i dag har". En grundläggande princip bör enligt motionärerna vara att ersättning utgår för utfört arbete. Detta innebär att det arbete en riksdagsman lägger ned på en reguljär anställning under den tid riksdagen inte pågår skall ersättas i vanlig ordning, lika väl som smärre sysslor som utförs parallellt med riksdagsarbetet skall ersättas. Däremot är det enligt motionärerna felaktigt att staten betalar ut två löner om bara ett arbete utförs.

Gällande bestämmelser

Avtal om löner för åren 1971–1973 för statstjänstemän m. fl. (ALS 1971–73) träffades den 28 juni 1971 mellan statens avtalsverk och huvudorganisationerna. Enligt avtalet skall fr. o. m. den 1 januari 1972 tjänsteman för tid då han är tjänstledig på grund av uppdrag som ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller som riksdagens revisor vidkännas s. k. B-avdrag förhöjt med 120 procent. Före den 1 januari 1972 gjordes enligt tidigare avtal dubbelt B-avdrag.

Löneavdragen är av tre slag, A-avdrag, B-avdrag och C-avdrag. A-avdraget motsvarar 8–11 procent av daglönen i 30-dagarsmånad, varvid 8 procent gäller för de lägst avlönade och 11 procent för de högst avlönade. B-avdraget är lika med tre gånger A-avdraget, dvs. 24–33 procent. C-avdraget slutligen innebär att hela lönen avstås.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner med samma syfte som den förevarande behandlades av riksdagen åren 1969 och 1970. Motionerna avstyrktes av statsutskottet (SU 1969:141, 1970:46) under hänvisning till att förevarande spörsmål är en förhandlingsfråga. Utskottet erinrade också om att riksdagens lönedelegation har att på riksdagens vägnar ge uttryck åt principiella ställningstaganden i samband med löneförhandlingar. Riksdagen följde utskottet.

Frågans behandling i riksdagens lönedelegation

Vid den senaste lönerörelsen togs frågan upp i riksdagens lönedelegation. Det skedde vid samråd med statsrådet Löfberg den 15 december 1970 och 10 februari 1971. Delegationen beslöt vid det senare sammanträdet att uttala att avtalsverket vid förhandlingarna borde aktualisera frågan om en ytterligare reduktion av den löneandel som får behållas under tjänstledighet för fullgörande av uppdrag som ledamot av riksdagen. Mot beslutet reserverade sig en ledamot från socialdemokratiska partiet samt ledamöterna från folkpartiet och moderata samlingspartiet till förmån för ett yrkande om att lönedelegationen inte skulle göra något uttalande i ämnet.

I samband med att lönedelegationen den 30 juni 1971 behandlade frågan om godkännande av avtal om löner 1971–1973 för statstjänstemän m. fl. framhöll statsrådet Löfberg i en kommentar till avtalet – med hänvisning till lönedelegationens tidigare uttalanden – bl. a. att avtalet innefattade överenskommelse om ökat löneavdrag för statstjänstemän vid tjänstledighet för fullgörande av uppdrag som ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller som riksdagens revisor. Delegationen godkände avtalet. Ingen ledamot reserverade sig i den behandlade frågan om löneavdrag för riksdagsmän m. m.

Utskottet

Enligt allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän skall tjänsteman avstå del av lönen vid tjänstledighet för uppdrag som ledamot av riksdagen. I förevarande motion yrkas att riksdagen uttalar att statstjänsteman vid sådan tjänstledighet bör avstå hela lönen.

Riksdagen hade åren 1969 och 1970 att ta ställning till motionsyrkanden av samma innebörd. I sina avstyrkande utlåtanden, som bifölls av riksdagen, hänvisade statsutskottet (SU 1969: 141, 1970: 46) till att ifrågavarande spörsmål är en förhandlingsfråga och erinrade dessutom om att det ankommer på riksdagens lönedelegation att på riksdagens vägnar ge uttryck åt principiella ställningstaganden i samband med löneförhandlingar. Lönedelegationen har också inför 1971 års förhandlingar gjort ett uttalande i förevarande fråga. Som framgår av redogörelsen för gällande bestämmelser har med verkan fr. o. m. den 1 januari 1972 avtalats om större löneavdrag än tidigare.

Det finns inte skäl för riksdagen att frånträda uppfattningen att det här gäller en förhandlingsfråga och att riksdagens inflytande i sådana frågor principiellt bör utövas genom lönedelegationen. Utskottet avstyrker därför yrkandet att riksdagen såsom motionärerna begär skall göra ett uttalande.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1973: 952.

Stockholm den 13 mars 1973

På inrikesutskottets vägnar
KARL ERIK ERIKSSON

Närvarande: herrar Eriksson i Arvika (fp), Fagerlund (s), Nilsson i Tvärålund (c), Nilsson i Östersund (s), Andersson i Billingsfors (s), Nordgren (m), Fridolfsson i Rödeby (s), Stridsman (c), fru Ludvigsson (s), herrar Oskarson (m), Lorentzon (vpk), Nilsson i Kalmar (s), Mattsson i Skee (c), Ekinge (fp) och Olsson i Asarum (s).

Reservation

av herrar Nilsson i Tvärålund (c), Stridsman (c) och Mattsson i Skee (c) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 2 med "Det finns" och slutar med "ett uttalande" bort ha följande lydelse:

Den omständigheten att förevarande spörsmål är en förhandlingsfråga och att riksdagens lönedelegation har att göra uttalanden i sådana frågor hindrar inte att riksdagen som motionärerna begär kan ge till känna sin uppfattning om löneavdragen. Enligt utskottets mening finns det inte bärande skäl för att lön skall utgå till statstjänsteman under den tid han är tjänstledig för riksdagsmannauppdrag. I enlighet med motionärernas yrkande bör därför riksdagen uttala att statens avtalsverk i kommande förhandlingar verkar för att löneavdraget vid ifrågavarande tjänstledighet ökas så att det motsvarar tjänstemannens hela bruttolön.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen i anledning av motionen 1973: 952 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

av herr Lorentzon (vpk):

Jag delar utskottets uppfattning att den föreliggande motionen bör avslås. Från principiell synpunkt vill jag utöver vad utskottet anfört tillfoga följande.

Motionärerna anför att en grundläggande princip bör vara att ersättning utgår för utfört arbete. I den mån arbete inte har utförts skall alltså ersättning inte utgå. Önskar man diskutera frågan från denna utgångspunkt bör självfallet resonemanget inte begränsas till enbart ersättning som utgår på grund av statlig tjänst utan avse även ekonomiska förmåner – uppburna samtidigt med riksdagsarvode – från enskilda näringslivet, organisationer, kommuner etc. Detta synes inte ha varit motionärernas avsikt. En konsekvent tillämpning av motionärernas princip skulle f. ö. leda till att alla arbetsfria inkomster – t. ex. i form av uppburna arrendeavgifter – skulle tas med i resonemanget.

GOTAB 73 3474 S Stockholm 1973